

DE HERVORMDE KERK VAN SCHALKWIJK

Het is bijzonder verheugend dat begin april is aangevangen met de restauratie van het uit de dertiende eeuw daterende choor van de Nederlands Hervormde Kerk te Schalkwijk. Voor kleine kerkelijke gemeenten als deze is het - ondanks de subsidies die het Rijk, de Provincie en de Gemeente verstrekken - altijd weer een hele opgaaft een dergelijke restauratie te ondernemen en dat temeer nu het Rijk tegenwoordig niet in staat is het subsidie synchroon met de uitvoering van het werk uit te betalen - in dit geval er eerst in 1973 toe zal kunnen overgaan-.

Het werk wordt uitgevoerd onder directie van de architect dr. ir. C. L. Temminck Groll te Utrecht, door Van der Sluys en Van Dijk n. v. te Hardinxveld - Giessendam. De kerk dateert in oorsprong uit de dertiende eeuw. De toren, waarvan de onderbouw laat-romaans en de bovenbouw laat-gotisch is, is eigendom van de gemeente Houten en reeds gerestaureerd.

Het huidige schip is in 1803 gebouwd, nadat het oorspronkelijke wegens bouwvalligheid gesloopt moest worden. De fraaie eiken preekstoel, gedateerd 1648, het zeventiende eeuwse doophek en de zeventiende eeuwse banken, lezenaars en armluchters, vele grafzerken en het uit 1754 daterende grafmonument van Balthasar de Leeuw, heer van Schalkwijk en Tull en 't Waal, bleven daarbij gespaard. Het choor verkeerde in zeer onderkomen staat. In de loop der eeuwen was het belangrijk verlaagd en het restant ging sinds mensenheugenis schuil onder pleisterlagen. Maar onder de afbrokkelende pleister kwam de tufstenen bekleding van het bakstenen bouwwerk te voorschijn. Van de sinds lang verdwenen zijbeuken was overigens geen spoor meer te vinden. De onbeschoten kap - die gedekt was met onderhand zeldzaam geworden linkse pannen - lekte overal en de zoldervloer was dan ook verrot. De hierbij afgedrukte prent (van de hand van Jan de Beyer en gedateerd 3 augustus 1749) geeft een beeld van de toestand van de kerk in de achttiende eeuw.

Bij het blootleggen van de fundering zijn al verscheidene restanten van de vroegere toestand teruggevonden. Zo kwam de fundering van enkele verdwenen steunberen te voorschijn en is ook duidelijk geworden op welke plaats de zijbeuken hebben gestaan.

Kerk te Schalkwijk 213 aug 1749

Kerk te Schalkwijk den 3 aug. 1749

Foto (door het Gemeentelijk Archief te Utrecht)
naar een tekening door Jan de Beyer, berustende
in de Oudheidkamer te Culemborg.

Opmerkelijk was de vondst van een grafkelder. Deze bleek de stoffelijke resten te bevatten van enkele leden van het geslacht Van der Capellen, heren van Houten en 't Goy. Deze familie bezat van 1758 tot 1812 de ridderhofstad Schonauwen. Begraven lagen Gerlach Theodorus, overleden 12 oktober 1805, Frederika Johanna d'Yvoy, douarière Van der Capellen, overleden in 1812, oud 65 jaar en ..... (onleesbaar) Daniël Cornelis, overleden in de leeftijd van 67 jaar en 7 maanden in 180...

De grafkelder dateert dus uit het begin van de vorige eeuw. Bij de aanleg ervan schijnt het choor danig te zijn "geroerd": tot nu toe werden alleen een groot aantal natuurstenen tegels en wat plavuizen gevonden en een zeer klein restant van een oude vloer, waaraan nog nadere onderzoekingen moeten worden verricht.

W. Thoomes.